

Druga sjednica Građanskog foruma posvećena gospodarstvu BiH

Druga sjednica Građanskog foruma održana je jučer u rezidenciji Visokog predstavnika, Woflganga Petritscha, u Sarajevu. Tema je bila gospodarstvo Bosne i Hercegovine. Tijekom razgovora koji je trajao preko tri sata, svi sudionici su izrazili nezadovoljstvo stanjem gospodarstva u BiH i razgovarali su o načinima stvaranja ozračja koja pogoduje poslovanju u ovoj zemlji.

Debata se vodila oko uloge države BiH u unapređenju gospodarskih aktivnosti, poreskog sistema i ubiranja poreza, jedinstvenog gospodarskog prostora, problema u procesu privatizacije, potrebe za regionalnom gospodarskom integracijom i integracijom u Euopu, nedostupnosti izvora financiranja od čega pate mnoga proizvođača, te o sivoj ekonomiji.

Iako su sudionici zastupali različite stavove o tome kako na najbolji način treba rješavati neke postojeće probleme, svi su se suglasili da se ne čine dovoljni napor na unapređenju sveukupnih gospodarskih uvjeta. Također su se složili da je ekonomski oporavak, pojedinačno gledano, najvažnije pitanje, koje se mora rješavati kako bi se stvorila politička stabilnost u zemlji. "Većina ljudi ovdje pati od bolesti nacionalizma", rekao je jedan od sudionika. "Jedini lijek za to jeste gospodarski oporavak. Nažalost, izgleda da mi to ne shvaćamo".

Uzvanici su bili sljedeći poslovni ljudi i ekonomski eksperti: Nihad Imamović, generalni direktor ASA Holding Sarajevo, Jerko

Ivanković, Lijanovići Široki Brijeg, dr. Radomir Marinković, stručnjak za pitanja koja se odnose na EU u projektu EU "Jedinstven gospodarski prostor", dr. Žarko Papić, direktor NVO "Nezavisni humanitarni biro", Jasenka Perović, generalni direktor organizacije "Knitting Together Nations" iz Sarajeva, Fuad Strik, direktor Coca-Cole za BiH, Alma Smailbegović, direktor Univerzal banke Sarajevo i dr. Dragoljub Stojanov, profesor na Ekonomskom fakultetu u Sarajevu.

Nazočni su također bili i Joseph Ingram, direktor Ureda Svjetske banke za BiH, Bruno de Schaetzen, rezidentni predstavnik Međunarodnog monetarnog fonda (MMF), Glavni zamjenik Visokog predstavnika Donald Hays, voditelj Ekonomskog odjeljenja OHR-a Daniel Besson i ostalo osoblje OHR-a.

Izrazivši dobrodošlicu svojim gostima, Visoki predstavnik je na početku objasnio da je svrha Građanskog foruma unapređenje komunikacije između građanskog društva u BiH i međunarodne zajednice. Na prvoj sjednici Građanskog foruma koja je održana 11. listopada, sudionici su se suglasili da je jedno od gorućih pitanja stanje gospodarstva u BiH, i zbog toga je odlučio da drugu sjednicu posveti ovoj temi. Visoki je predstavnik rekao kako međunarodna zajednica, u duhu razvijanja partnerstva, želi učiti od domaćih gospodarskih stručnjaka i poslovnih ljudi koji imaju osobno iskustvo sa problemima koje vide na polju gospodarstva.

Tijekom rasprave koja se otvorila, svi su sudionici izrazili kritike u odnosu na okvir unutar kojeg se odvija ekonomska aktivnost u BiH. Naveli su visoke porezne stope, kompleksnost i nepojmljivost poreskog sustava i činjenicu da se porezi i carine ne ubiru na jednak i nepristrasan način, što predstavlja poremećaj tržišnih uvjeta. Jedan od sudionika je izdvojio primjer nepojmljivosti poreznog sustava, navodeći porez od 0,18% na bruto plaću, koji se ubire za potrebe turističke zajednice. "Uvijek ću rado platiti doprinose za

zdravstveno i mirovinsko osiguranje", rekao je on. "Ali se pitam kakav turizam to mi pomažemo ovim porezom?"

Sudionici su se složili da je siva ekonomija, koja iznosi otprilike 60% bruto domaćeg proizvoda (GDP), rezultat prevelikih fiskalnih nameta na poduzeća i istovremeno ogromna prepreka za zakonite aktivnosti i strana ulaganja u zemlji. Naveli su kako tijela vlasti moraju sniziti zahjeve koje upućuju prema poduzećima u smislu pristojbi, carina i drugih doprinosa, te da nove zahtjeve moraju realizirati na jednoobrazan način. "Trenutno još ima favoriziranih poduzeća koja ne moraju plaćati, dok druga moraju", rekao je jedan od sudionika.

Gosti su se također žalili da mnoge odluke koje donose vlade i parlamenti nisu u dodiru sa realnošću i nisu primjenjive na terenu. "Teoretski, mi imamo jedinstven gospodarski prostor", rekao je jedan od sudionika. "Ali u stvarnosti, pristojbe, carine, akcize pa čak i doprinosi ovise od općine u kojoj poslujete".

Razgovarajući o procesu privatizacije, sudionici su izrazili potrebu za adekvatnijom evaluacijom. Prema njima, mnoga poduzeća koja imaju potencijal ne nalaze kupce zbog enormnih dugova, koji su uglavnom nastali tijekom rata. Suglasili su se da je zbog lošeg financiranja i nepostojanja kolateralnog osiguranja za zajmove poduzećima teško doći do kapitala koji im je potreban za restrukturiranje. Međutim, također su primjetili da je nedostupnost izvora financiranja problem koji se veoma loše odražava na novo-osnovana poduzeća.

Sudionici Građanskog foruma su također u nekoliko navrata ponovili kako su funkcionalan sudski sustav i eliminacija korupcije neizbježni elementi okvira koji unapređuje povoljno poslovno okruženje.

U zaključku diskusije, gosti Visokog predstavnika su se složili da je uloga države da uspostavi okvir u čijem kontekstu se može odvijati poslovna aktivnost, ali da se same vlade ne smiju uplitati izravno u poslovnu aktivnost jer će uvijek nastojati da ostvare svoje interese. Umjesto toga potrebno je uspostaviti neovisna regulatorna tijela na razini države. "Nama je potrebna jaka država, ali ne planska ekonomija", rekao je jedan od sudionika. "Država mora stimulirati ulaganja i omogućiti okvir koji je nužan za funkcionalno gospodarstvo".

Na kraju sjednice, Visoki predstavnik je rekao da je sastanak bio vrlo kistan u smislu rasvjetljavanja uloge države u procesu tranzicije. On je rekao da se većina problema koji su pominjani rješava, ali da tijela moraju uložiti više napora jer je tempo gospodarskih reformi prespor. S pozitivne strane, istakao je da u BiH postoje uspješna poduzeća, i mala i velika, i to pokazuje da osobna angažiranost i inicijativa mogu prevazići probleme, i da je u BiH moguće poslovati.

Visoki predstavnik je osnovao Građanski forum kao neformalan ali institucionaliziran oblik dijaloga između međunarodne zajednice i intelektualaca i predstavnika građanskog društva u Bosni i Hercegovini. On planira poduzeti daljnje inicijative na utvrđivanju politike u svezi s nekolicinom prijedloga danih na sastanku. Naredna sjednica Građanskog foruma održat će se sljedećeg mjeseca u Banjaluci.